

Βγάνει τὸ ἀγέννητο μέσαθ' ἐκ τοῦ (λέγει τὰ αἰσχίστα). 3) Ἐνεργ. ὁ μήπω γεννήσας Θεσσ. Θράκ. (Αἰν.) Μακεδ. (Χαλκιδ. κ.ά.) Μύκ. Παξ. Πόντ. (Ὁφ. Χαλδ. κ.ά.) Στερελλ. (Αἰτωλ.) κ.ά.: Ἀγένη'τη γυναῖκα Θεσσ. Δαμαλίδ' ἀγένη'τ' Χαλκιδ. Ἀγένη'το ζῶσαν Μύκ. Ἀγένητον χτήνον (ἀγέλης) Χαλδ. κ.ά. Ἀρνάδα ἀγέννητη Παξ. Πρατῖνα ἀγένη'τ' Αἰτωλ. Κρεῖας ἀπὸν ἀγένη'τον εἶναι καλῦτιρον ἀπὸν σιρκὸ αὐτόθ. || Ἄσμ.

Πουλεῖ γιλάδια ἀγέννητα, γιλάδια γιννημένα

Αἰν. Συνών. ἀγεννος 1. β) Ὁ μὴ ἀποκτήσας τέκνα Πόντ. (Ὁφ.)

ἀγεννοβόλητος ἐπίθ. Λεξ. Ἐλευθερουδ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γεννοβολήτος <γεννοβολῶ.

Ὁ μήπω γεννήσας, συνήθως ἐπὶ ἰχθύος.

ἀγεννος ἐπίθ. Ἄνδρ. Ἡπ. Κεφαλλ. Κρήτ. Λευκ. Μήλ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Λακων. Μάν. Φεν.) Χίος κ.ά. ἄγινους Μακεδ. (Χαλκιδ.) κ.ά. ἄεννος Ἰκαρ. κ.ά.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ρ. γεννῶ ἢ τοῦ οὐσ. γέννα. Ἰδ. ΓΧατζιδ. ΜΝΕ, 2, 109 καὶ ἐν Ἀθηνᾷ 28 (1916) Λεξικογρ. Ἀρχ. 21.

1) Ἐνεργ. ὁ μήπω γεννήσας Ἄνδρ. Ἡπ. Ἰκαρ. Κεφαλλ. Κρήτ. Λευκ. Μακεδ. (Χαλκιδ.) Μήλ. Πελοπν. (Καλάβρυτ. Μάν. Φεν.) Χίος κ.ά.: Ἀγελάδα - προβατῖνα ἄγεννη Λευκ. Γυναῖκα ἄγεννη Κεφαλλ. Κρήτ. Λευκ. κ.ά. Ἐχω μὴ γίδα ἀκόμη ἄγεννη Ἡπ. Ἀγεννα πρόβατα Μήλ. Δαμαλίδ' ἄγινου Χαλκιδ. Συνών. ἀγέννητος 3. 2) Παθ. ὁ μήπω γεννηθεὶς Πελοπν. (Λακων.): Ἐσὺ ἦσουν ἄγεννος. Συνών. ἀγέννητος 1.

ἀγενος ἐπίθ. (Ι) Χίος ἄενος Κάρπ.

Ἐκ τοῦ ἀρχ. ἐπιθ. ἀγενής.

Ὁ μὴ καταγόμενος ἀπὸ καλὴν γενεάν, ἀγενής.

ἀγενος ἐπίθ. (ΙΙ) Ἰκαρ. Κρήτ. ἄενος Ἰκαρ. Κάρπ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ οὐσ. γένει.

1) Ὁ μὴ ἔχων γένειον διὰ τὴν ἄωρον ἔτι ἡλικίαν, ἀγένειος Ἰκαρ. Κρήτ.: Ἀγενο παλληκάρι Κρήτ. || Ἄσμ.

Ἦτο ψηλός, ἦτο λυγρός, ἔμορφος σὰν κ' ἑσένα, μὰ κείνος ἦταν ἄγενος, μὰ σ' εἶσαι μὲ τὰ γένεια

Ἰκαρ. Συνών. ἀγένειος. 2) Μεταφ. ἄπειρος, ἀνεπιτήδειος Κάρπ.: Παροιμ. Ἀενος ζευγᾶς, ῥημὰ σπιτιοῦ (ὁ ἄπειρος γεωργὸς εἶναι ἢ καταστροφὴ τοῦ οἴκου. Ἐπὶ τοῦ φύσει ἀνεπιτηδείου).

ἀγεόρταστος ἐπίθ. Ἀθῆν. Σῦρ. (Ἐρμούπ.) κ.ά. ἀγεόρταστος Πελοπν. (Αἰγ. Ἀρκαδ.) ἀγεόρταγος Κέρκ. κ.ά.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γεορταστός <γεορτάζω. Πβ. καὶ ἀρχ. ἀνεόρταστος.

Παθ. ὁ μὴ ἐορταζόμενος Κέρκ. κ.ά.: Ἐχει ὄνομα ἀγεόρταγο (ὄνομα, τοῦ ὁποίου ἀντίστοιχον ὄνομα ἁγίου δὲν ὑπάρχει). Ἐνεργ. Ὁ μὴ ἐορτάζων τὴν ὀνομαστικὴν ἐορτήν του Ἀθῆν. Πελοπν. (Αἰγ. Ἀρκαδ.) Σῦρ. (Ἐρμούπ.) κ.ά.: Εἶν' ἄνθρωπος ἀγεόρταστος, δὲ γεορτάζει ποτέ του Ἀθῆν. Ἀγεόρταστος ἔμεινα φέτος, γιατί ἦταν πεθαμένος ὁ πατέρας μου Αἰγ.

ἀγεραλάευτος ἐπίθ. Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ.ά.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γεραλαευτός <γεραλαεύω.

Ὁ μὴ πληγωμένος, ἀπλήγωτος.

ἀγερασῖα ἢ, Σῦρ. (Ἐρμούπ.)

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀγέραστος κατὰ παρασχετισμὸν πρὸς τὸ ἐγέραςα ὄφρ. τοῦ ρ. γερονῶ. Ἡ λ. καὶ παρὰ Σομ.

Τὸ νὰ μὴ γηράσκη τις, ἢ διαρκὴς θαλερότης: Φρ. Τὸν δέρνει ἀγερασῖα (δὲν γηράσκει ποτέ του) Ἐρμούπ.

ἀγέραστα ἐπίρρ. Πάρ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἀγέραστος. Ἡ λ. καὶ παρὰ Βλάχ.

Ἄνευ γήρατος: Φρ. Ζῇ ξένοιαστα καὶ ἀγέραστα (ἐπὶ τοῦ διάγοντος βίον ἀμέριμνον καὶ μὴ γηράσκοντος).

ἀγέραστος ἐπίθ. Βιθυν. Ἡπ. Κέρκ. Πάρ. Πελοπν. (Λακων.) Πόντ. (Κοτύωρ.) κ.ά. — Λεξ. Περίδ. ἀγέραστος Μακεδ. (Σιάτ.) κ.ά. ἀεραστος Νάξ. (Ἀπύρανθ. Δαμαρ.) ἀγήραστος Ἀθῆν. Κυκλ. ἀγήραγος Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γεραστός <γεράζω. Τὸ ἀγήραστος κατ' ἐπίδρασιν τοῦ οὐσ. γήρας.

Ὁ μὴ γηράσκων, ὁ πάντοτε φαινόμενος νέος ἐνθ' ἄν.: Ἀγέραστος ἄνθρωπος πολλαχ. Ποῦ εἶδο τ' ἀεραστό σου ποῦ νὰ τὸ φάῃ ὁ νύκθης, ὅλημερίς τῇ μέρας κάθεται 'ς ἓνα δῶμα καὶ πετροβολᾷ με! (ἦτοι νὰ μὴ προφθάσῃ νὰ γηράσῃ, νὰ ἀποθάνῃ νέον, ἐνν. τὸ παιδί) Ἀπύρανθ. Γιὰ ξάνοιξε τ' ἀεραστο πῶς μὲ πιλαθιάζει! (γιὰ κοίταξε πῶς μὲ πειράζει αὐτὸ τὸ παιδί ποῦ νὰ μὴ γηράσῃ! Λέγεται καὶ ὡς ἀρὰ καὶ ὡς θωπεῖα. Καὶ εἰς τὴν πρώτην μὲν περίπτωσιν σημαίνει εἴθε νὰ ἀποθάνῃ πολὺ ἐνωρίς χωρὶς νὰ φθάσῃ εἰς γεροντικὴν ἡλικίαν, εἰς δὲ τὴν δευτέραν, εἴθε νὰ μὴ γηράσῃ ποτέ, νὰ εἶναι πάντοτε νέος) αὐτόθ. || Φρ. Γεράματα ἀγέραστα (γῆρας μὴ κατάδηλον) Πάρ. (Συνών. ἴφρ. γεράματα ποῦ τὰ 'χει κἀνεὶς καὶ δὲν τοῦ δείχτουν). Συνών. ἀγήρατος.

ἀγερε ἐπίθ. Τσακων.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ρ. γεροῦ = γηράσκω.

Ὁ μὴ γηράσκων, ἀγήρατος.

ἀγερίνα ἢ, Ἡπ. Παξ.

Ἐκ τοῦ Λατίν. arena (= ἄμμος) καὶ τῆς παραγωγικῆς καταλ. -ίνα ἀντὶ *ἀρενίνα. Ἡ μεταβολὴ εἰς ἀγερίνα ἐκ παρετυμ. πρὸς τὸ ἀέρας-ἀγέρας.

Ἡ λεπτοτάτη ἄμμος τοῦ αἰγιαλοῦ (ἢ οἶονεὶ ὡς λεπτὸς κονιορτὸς δυναμένη ὑπὸ τοῦ ἀέρος νὰ μετεωρισθῇ καὶ νὰ παρέχῃ οὕτω τὴν ἐντύπωσιν ἄμμου ἀερίου) ἐνθ' ἄν.: Ὁ χορὸς ἄμμος εἶναι γιὰ ἱτὰ πρῶτα μπουκαρίσματα, γιὰ τ' ἀπόξω μᾶς χρειάζεται ἀγερίνα (μπουκαρίσματα = ἄμμοκονιάματα) Παξ.

ἀγέρμανος ὁ, Ζάκ.

Ἐκ τοῦ Ἰταλ. germano.

Νῆσσα ἢ ἀγρία. Συνών. ἀγριόπαπια.

ἀγερόσερτος ἐπίθ. ἀμάρτ. ἀερόσερτος Νάξ. (Ἀπύρανθ.)

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γεροσερτός <γερο-σέρνω.

1) Ὁ μὴ φθάνων εἰς τὸ γῆρας, ἀλλ' ἀποθνήσκων νέος: Ἀερόσυρτος ἦτον ὁ καμένος καὶ κείνος, τριάδα χρονῶ, δὲ βολεῖ, ἦτον δάενη πέθανε. 2) Ὁ μὴ ἀντέχων, ὁ ταχέως φθειρόμενος: Ἀερόσυρτο ροῦχο-φουστάνι.

ἄγευτος ἐπίθ. Κρήτ. Κυκλ. (Θήρ. Νάξ. Σίφν. κ. ἄ.) Παξ.

Τὸ μεταγν. ἐπίθ. ἄγευτος.

Ὁ μὴ γευματίσας ἔνθ' ἄν.: Φεύγουν ἄγευτοι Νάξ. Ἠγεύτηκες;—Ὁχι, ἄγευτος εἰμ' ἀκόμα Σίφν. Εἴσαστε ἄγευτοι ἀκόμα; νὰ μὲ συμπαθήσετε γιὰ τὴν πείραξι ποῦ ῥῖθα τέτοια ὦρα Παξ. Συνών. ἀγεμάτιστος, ἀγέματος.

ἀγεφύρωτος ἐπίθ. Ἡπ. (Ἀρτ.) Πελοπ. (Ἀρκαδ.) Πόντ. (Κοτύωρ.) κ. ἄ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἀμαρτ.ἐπιθ. γεφυρωτός <γεφυρώνω.

Ὁ μὴ γεφυρωμένος, ὁ μὴ ἔχων γέφυραν, ἐπὶ ποταμοῦ ἔνθ' ἄν.: Ποτάμι ἀγεφύρωτο Ἀρκαδ. Ἀγεφύρωτον ὁρμίν (ρουάκι) Κοτύωρ. || Ἄσμ.

Ποτάμι μ' ἀγεφύρωτο, ποτάμι στρέψε πίσω,
γὰ νὰ διαβῶ ἀντίπερα πέρα 'ς τὰ κλεφτοχώρια
ἀγν. τόπ.

ἀγήρατος ἐπίθ. Πάρ. (Παροικ.) ἀγήρατους Στερελλ. (Αἰτωλ.)

Τὸ ἀρχ. ἐπίθ. ἀγήρατος.

Ὁ μὴ γηράσκων, ὁ πάντοτε νεάζων: Εἶν' ἀγήρατος, δὲ γεροντῆς, ὁ ἴδιος εἶναι πάντα Παροικ. Ἀγήρατους μέν' αὐτὸς ἀκόμα Αἰτωλ. Ἀγήρατον οἱ γλέπου, δὲ γεροντῆς σὺ εὐκουλὰ αὐτόθι. Συνών. ἀγέραστος.

ἀγηροκόμητος ἐπίθ. Πάρ. (Παροικ.) κ. ἄ. — Λεξ. Ἐλευθεροῦδ.

Ἐκ τοῦ στερητ. ἀ- καὶ τοῦ ἐπιθ. *γηροκομητός <γηροκομῶ.

Ὁ μὴ γηροκομούμενος, ὁ στερούμενος βοηθείας εἰς τὸ γῆρας του ἔνθ' ἄν.: Πέθανε ἔρημος καὶ ἀγηροκόμητος Παροικ. Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μείνῃς ἀγηροκόμητος! (ἀρὰ) αὐτόθι.

ἄγιά ἐπιφών. Θράκ. (Αἰν. Γανόχ. Κερασ. Στέρν. κ. ἄ.) ἄγιαγιά Θράκ. (Αἰν.) ἄγιαγια Πελοπ. (Μάν.)

Δηλοῖ 1) Θαυμασμόν Θράκ. (Αἰν. Γανόχ. Κερασ. Στέρν. κ. ἄ.) 2) Ἀνακούφισιν μετὰ μακρὰν κόπωσιν Πελοπ. (Μάν.) Συνών. ἀγιάγιαγια.

ἄγιά ἡ, Ἀντίπαρ. Πάρ. (Παροικ.)

Ἀγνώστου ἐτύμου.

Παιδιά, καθ' ἣν εἰς τῶν παικτῶν κρύπτεται που χωρὶς νὰ τὸν ἴδουν οἱ ἄλλοι, οἱ ὅποιοι, ὅταν φωνάζῃ «ἔβγα!», τρέχουν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ νὰ τὸν εὑρουν. Ὅταν δὲ ὁ κρυβεῖς ἴδῃ ὅτι ἐγένεν ἀντιληπτός, ἐξέρχεται τῆς κρύπτης καὶ τρέχει, καὶ ἂν μὲν διαφύγῃ τὴν σύλληψιν, κρύπτεται πάλιν, ἄλλως κρύπτεται ὁ συλλαβὼν αὐτόν: Φρ. Παίζουμε τὴν ἁγιά. Συνών. κρυφτό, κυνηγητός.

ἅγια ἐπίρρ. σύνηθ.

Ἐκ τοῦ ἐπιθ. ἅγιος.

Καλῶς, ὦραϊα, λαμπρά: Καλὰ καὶ ἅγια τά 'πες. Ἄγια ἔκανες καὶ τὸν ἔδιωξες.

ἅγια ἡ, Πόντ. (Κερασ. Τραπ. κ. ἄ.) ἅε Πόντ. (Σάντ.)

Θηλ. τοῦ ἐπιθ. ἅγιος καταστὰν οὐς. ἐκ τῶν συνήθων ἐκκλησιαστικῶν φρ. «ἅγια κοινωνία», «ἅγια εἴσοδος», «ἅγια μετάληψις» κττ. κατὰ παράλειψιν τῶν οὐς.

1) Ἡ μεγάλη εἴσοδος τῆς θείας λειτουργίας, καθ' ἣν ὁ ἱερεὺς ψαλλομένου τοῦ χειρουβικοῦ ὕμνου ἐξέρχεται ἐκ τῆς βορείας πύλης τοῦ ἱεροῦ βήματος κρατῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τὰ ἅγια δῶρα καὶ διερχόμενος τὴν βορείαν πτέρυγα καὶ ἀκολουθῶς τὸ κέντρον τοῦ ναοῦ εἰσέρχεται εἰς αὐτὸ διὰ τῆς μεσαίας θύρας τῆς λεγομένης ὠραίας πύλης καὶ ἀποθέτει ταῦτα ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης ἔνθ' ἄν.: Ἀμε πέσκα 'ς σὴν ἅγιαν καὶ 'ς σὸ βαγγέλεν νὰ λαροῦσαι (πήγαινε πέσε κάτω εἰς τὰ ἅγια καὶ εἰς τὸ εὐαγγέλιον διὰ νὰ θεραπευθῇς. Συνηθίζουσιν οἱ πάσχοντες νὰ ἐξαπλώνωνται κατὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον πρηνεῖς ἢ ὑπτιοὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, ὁ δὲ ἱερεὺς διαβαίνων ἄνωθεν ἐγγίζει ἐλαφρῶς διὰ τοῦ ποδὸς τὴν ράχιν ἢ τὴν κοιλίαν αὐτῶν. Ὁμοίως δὲ ἀναγινωσκομένου τοῦ εὐαγγελίου τῆς λειτουργίας κάθηνται πρὸ τῆς ὠραίας πύλης καὶ κλίνοντες τὰς κεφαλὰς ἐπιθέτουν ἐπ' αὐτῶν τὴν ἄκραν τοῦ ἐπιτραχηλίου τοῦ ἱερέως. Πβ. εὐαγγέλιο) Τραπ. Πβ. ἅγια τά, 1. 2) Ἡ μετὰ τὸν κοινωνικὸν ὕμνον ἐμφάνισις τοῦ ἱερέως ἐπὶ τῆς ὠραίας πύλης κρατοῦντος τὰ ἅγια δῶρα καὶ ἐκφωνοῦντος «μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως καὶ ἀγάπης προσέλθετε» καὶ ἡ μικρὸν κατόπιν δευτέρα ἐμφάνισις, ὅτε ἐκφωνῶν «πάντοτε, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων» μεταφέρει αὐτὰ ἀριστερὰ εἰς τὴν λεγομένην ἱερὰν πρόθεσιν Πόντ. (Τραπ.): Τὸ μικρὸν ἢ ἅγια (ὁ χαρακτηρισμὸς διὰ τοῦ μικροῦ προφανῶς ἐγένε κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐμφάνισιν κατὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον). 3) Ἡ ἀκολουθία τοῦ στεφανώματος, ἡ στέψις Πόντ. (Κερασ. Τραπ.): Ἄσμ.

Ποπλᾶ, κλῶσον τὰ στέφανα καὶ ἀνάγειρον τὴν ἅγιαν,
'Ελέν' τὸ πρῶτον στέφανο μ', τὸ πρῶτον ἢ ἀγάπη μ'
(ὁ στεφανούμενος προτρέπει τὸν ἱερέα νὰ γυρίσῃ τοὺς στεφάνους καὶ νὰ μεταστρέψῃ τὴν στέψιν ἀπὸ τῆς κόρης, μετὰ τῆς ὁποίας στεφανώνεται, εἰς τὴν παρὰ προσδοκίαν παρουσιασθεῖσαν ἄλλην, τὴν ὁποίαν τὸ πρῶτον ἠγάπησε) Κερασ. Ἐν παραλλαγῇ τοῦ ἔσμ. Τραπ. φέρεται

Ποπλᾶ, κλῶσον τὰ στέφανα καὶ τ' ἄργυρον τὴν ἅγια σ',
ποπλᾶ, κλῶσον τὰ στέφανα καὶ θέκον 'ς σὴν Ἐλένεν,
ἐν ἣ ἐκ παρανοήσεως τῆς σημ. τῆς λ. νομισθείσης ὅτι σημαίνει πρᾶγμα τι, οἷον στέφανον ἢ τι τοιοῦτον, ἐτράπη καὶ τὸ ρ. ἀνάγειρον (φερόμενον καὶ γύρισον ἐν ἑτέρᾳ παραλλαγῇ) εἰς τὸ ἐπίθ. ἄργυρον=ἀργυροῦν.

ἅγια τά, σύνηθ. ἅγια σύνηθ. καὶ Καπ. (Σινασσ. Φερτ.) Πόντ. (Τραπ. κ. ἄ.) ἅια Πόντ. (Χαλδ.)

Πληθ. τοῦ οὐδ. τοῦ ἐπιθ. ἅγιος μεταπεσὼν εἰς χρῆσιν οὐς. ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν φρ. «ἅγια δῶρα», ἅγια μυστήρια» κττ. κατὰ παράλειψιν τῶν οὐς.

1) Τὰ τίμια δῶρα τῆς θείας λειτουργίας, ἥτοι ὁ ἡγιασμένος ἄρτος καὶ ὁ οἶνος, ἰδίως καθ' ὃς στιγμὰς ἐμφανίζονται εἰς τοὺς πιστοὺς κοιν. καὶ Καπ. (Σινασσ. Φερτ.) Πόντ. (Τραπ. Χαλδ. κ. ἄ.): Ψάλλουδι τὰ πρῶτα ἅγια (ψάλλεται ὁ χειρουβικός ὕμνος κατὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον τῶν τιμίων δώρων) Θράκ. (Αἰν.) Σηκώνουν τὰ ἅγια (γίνεται ἡ μεγάλη εἴσοδος, ὅτε ὁ ἱερεὺς αἴρων ἐπὶ κεφαλῆς τὰ τίμια δῶρα ἐκ τῆς προθέσεως καὶ ἐξερχόμενος ἐκ τῆς ἀριστερᾶς εἰσόδου τοῦ ἱεροῦ βήματος διέρχεται τὴν βορείαν πλευρὰν

